

นโยบายและแผนการศึกษา
สำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี)

พ.ศ. 2545-2549

สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื

คำนำ

สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2542 เรื่องนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ได้ระบุว่ารัฐยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) เพราะการพัฒนาเด็กวัยนี้เป็นช่วงเวลาสำคัญสำหรับการพัฒนาทางสมองของบุคคล ดังนั้นในการจัดทำแผนปฏิบัติการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ต้องให้ครอบคลุมการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำร่างนโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ขึ้น โดยดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจัดประชุมปรึกษาหารือ/สัมมนา รวมทั้งการทำประชาพิจารณ์ และได้นำร่างนโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) นี้เสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2543 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติให้ความเห็นชอบในหลักการ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำนโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) นี้ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อร่วมกันพัฒนาเด็กไทยตั้งแต่ในช่วงแรกเริ่มของชีวิต

ร. อ. แอ. —
๖ —————

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แผนงานหลักที่ 4 : แผนงานพัฒนามาตรฐานและคุณภาพ	20
แผนงานหลักที่ 5 : แผนงานพัฒนาการมีส่วนร่วม	21
แผนงานหลักที่ 6 : แผนงานวิจัยพัฒนาและสร้างองค์ความรู้	23
แผนงานหลักที่ 7 : แผนงานพัฒนาองค์กร กลไกในการ ปฏิบัติงาน ประสานงานและติดตาม ประเมินผลแผน	24
แผนงานหลักที่ 8 : แผนงานทรัพยากร	25

นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0 - 5 ปี)

1. ความเป็นมา

เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (เด็กปฐมวัย) เป็นช่วงอายุที่มีอัตราของการพัฒนาการสูง ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้องตามหลักจิตวิทยา และหลักวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เด็กก็จะพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ จากทฤษฎีองค์ความรู้เรื่องพัฒนาการเด็ก และการพัฒนาของสมอง รวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่าช่วงเวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนาสมองคือในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต เด็กที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาอย่างถูกต้องในช่วงเวลานี้ เมื่อพ้นวัยนี้แล้วโอกาสทองเช่นนี้จะไม่หวนกลับมาอีก

ด้วยเหตุนี้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้เลี้ยงดูเด็กต้องมีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กในช่วงวัย 0-5 ปี ต้องสามารถเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ พัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ

ปัจจุบันหลายหน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย (อายุ 0-5 ปี) แต่ก็ยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการประเมินพบว่าสถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการอนุบาลศึกษาในโรงเรียนยังต้องปรับปรุงคุณภาพทั้งในด้านการ

บริหารจัดการ วิธีการเลี้ยงดู ผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขาดการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานและไม่มีข้อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชา

สถานการณ์ในเรื่องเด็กปฐมวัยและครอบครัวในปัจจุบันอยู่ในภาวะวิกฤต จึงจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเร่งด่วน เริ่มตั้งแต่การให้การศึกษาสำหรับคู่สมรสใหม่ ผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ หญิงตั้งครรภ์ เพื่อพัฒนาการเป็นพ่อแม่ที่ดีมีคุณภาพ อันจะเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาเด็กในระยะยาวต่อไป นอกจากนี้ ต้องมีการกำหนดคุณภาพมาตรฐานของสถานรับเลี้ยงเด็ก (อายุต่ำกว่า 3 ปี) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (อายุ 3-5 ปี) เพื่อให้บริการที่มีคุณภาพ

2. เหตุผลที่ต้องมีนโยบายและแผนเฉพาะสำหรับเด็กปฐมวัย

1. ประเทศไทยมีแผนการพัฒนาเด็กมาตั้งแต่ปี 2522 โดยได้จัดทำแผนพัฒนาเด็กระยะยาวและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาว นอกจากนี้ยังได้จัดทำแนวนโยบายในการดำเนินการพัฒนาเด็กโดยใช้สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก (สพด.) ด้วย เอกสารทั้งหมดมีประโยชน์และได้กระตุ้นให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาเด็ก แต่การนำไปสู่การปฏิบัติไม่สู้จะครบถ้วน ในแผนพัฒนาเด็กทุกแผนจะกล่าวถึงการพัฒนาเด็กโดยรวมตั้งแต่ 0-18 ปี หรือ 0-25 ปี แต่ไม่มีแผนที่เน้นเฉพาะเด็กปฐมวัย 0-5 ปี หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

2. สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2542 เรื่องนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ข้อ 2.1 ระบุว่ารัฐบาลยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) เพราะการพัฒนาเด็กในวัยนี้เป็นช่วงเวลาสำคัญสำหรับการพัฒนาการทางสมองของบุคคล การศึกษาระดับนี้ควรเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม โดยการส่งเสริมให้ชุมชนหรือสถาบัน หรือองค์กรในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัว มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับนี้ควบคู่ไปด้วย ดังนั้นในการจัดทำแผนปฏิบัติการในนโยบายและมาตรการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ให้ครอบคลุมการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ด้วย

3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 13 (1) กำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษากับบุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ไว้ว่า

“ปัจจุบันการศึกษาปฐมวัย คือ การพัฒนาเด็กวัย 0-5 ปี ยังไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ วัยนี้เป็นช่วงของการพัฒนาที่วิกฤตและมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชีวิต และเป็นการวางพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาในระดับต่อไป

ดังนั้น รัฐควรมีบทบาทโดยตรงหรือมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน”

ด้วยความสำคัญรวมทั้งหลักการและเหตุผลดังกล่าวแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้ดำเนินการเสนอนโยบาย และแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี)

3. ความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1. การพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ อยู่ในครรภ์ ช่วงปฐมวัยและต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. หลักวิชาและการวิจัยได้แสดงว่าปัจจัยแวดล้อมและการ เลี้ยงดูที่เหมาะสม สามารถเปลี่ยนโครงสร้างและประสิทธิภาพการ ทำงานของสมองมนุษย์ได้ เวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนาสมอง คือในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต

3. การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่ยั่งยืน และป้องกันปัญหาสังคม ในระยะยาว จำเป็นต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่ปฐมวัย โดยเน้นให้ครอบครัว เป็นแกนหลักและชุมชนเป็นฐานที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนา เลี้ยงดูเด็กทุกขั้นตอน

4. แนวคิดในการพัฒนาเด็กเพื่อให้มีพัฒนาการทุกด้านอย่าง สมดุลนับตั้งแต่ปฏิสนธิจวบจนเจริญวัยจำเป็นต้องมีการตื่นตัวและ ผนึกกำลังกันทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันส่งเสริมครอบครัวให้ พ่อแม่มีความรักและความรู้ สามารถเลี้ยงดูบุตรหลานได้ถูกวิธี

5. ผู้ดูแลเด็ก ครู รวมทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโตพัฒนาไปในทางที่พึงประสงค์ บุคคลเหล่านี้ต้องมีหลักวิชาและทักษะที่ถูกต้องในการเลี้ยงดูเด็ก

4. สภาพปัจจุบันและปัญหา

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 53 ระบุว่า...เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ... และมาตรา 80 ระบุว่า ...รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน... เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว และชุมชน...

2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

การเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัย

- สนับสนุนและส่งเสริมให้เยาวชน คู่สมรส และพ่อแม่มีความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวและวิธีการเลี้ยงลูกที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน
- สนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับบริการในรูปแบบต่างๆ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กในที่ทำงานและในสถานประกอบการ

โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว

- สนับสนุนให้เด็กทุกคนได้รับการส่งเสริมด้านโภชนาการอย่างเพียงพอ และมีคุณภาพ

3) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดให้มีการยกระดับการศึกษาพื้นฐานของปวงชนไว้ในแผนงานหลักที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีครอบครัว เด็กแรกเกิดที่ควรได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง และได้ตั้งเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2544 และขยายปริมาณการเข้าถึงบริการการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของเด็กปฐมวัย (3-5 ปี) จากร้อยละ 65 เป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ในปี พ.ศ. 2544 พร้อมทั้งได้วางแนวทาง/มาตรการในการขยายบริการการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

3.1 จัดกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว การวางแผนครอบครัว วิธีการเลี้ยงดูลูกที่ถูกต้องเหมาะสมแก่คู่สมรส พ่อแม่ และสมาชิกของครอบครัว ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

3.2 รัฐและองค์กรทางสังคมสนับสนุนให้เด็กได้รับอาหารหลัก อาหารเสริม (นม) อย่างเพียงพอและมีคุณภาพ โดยมีมาตรการเสริมเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่อยู่ในภาวะทุพโภชนาการ และเด็กที่ด้อยฐานะทาง

เศรษฐกิจและสังคม

3.3 ส่งเสริม สนับสนุนการเตรียมความพร้อมอย่างมีมาตรฐานแก่เด็กปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย โดยดำเนินการเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ชุมชน และครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับบริการแบบให้เปล่า

4) นโยบายของรัฐบาล

คณะรัฐมนตรีซึ่งมีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาในวันพฤหัสบดีที่ 20 พฤศจิกายน 2541

นโยบายด้านการศึกษา ข้อ 2.6.2 (4) ให้ความรู้แก่พ่อแม่และครอบครัวในการวางรากฐานเบื้องต้นของชีวิต และเตรียมความพร้อมให้แก่อนุชนก่อนเข้าเรียนชั้นประถม ตลอดจนการส่งเสริมการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ทั่วถึง

5) หน่วยงานจัดการศึกษา

หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย มีทั้งภาครัฐและเอกชน ประมาณ 12 หน่วยงาน แต่ก็ยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทั่วถึง ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ขาดการประสานงาน และไม่มีเอกภาพของนโยบาย ตลอดจนทิศทางการจัดการศึกษา ในปี 2541 เด็กต่ำกว่า 3 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 อยู่ในความดูแลของพ่อแม่/ผู้ปกครอง เด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี ได้รับบริการการศึกษา ร้อยละ 85 ต่อประชากร กลุ่มอายุ 3-5 ปี

6) ขาดการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม ต้องมีบูรณาการ

ของงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา การพัฒนาชุมชน การ
ประชาสงเคราะห์ โดยมีการประสานกับครอบครัว ชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ
และจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์ วิทยาการทั้งระดับท้องถิ่น
ระดับประเทศและสากล แต่ในความเป็นจริงมีโครงการพัฒนาครอบครัว
แต่ยังมีอุปสรรคขัดข้องหลายอย่างที่ควรแก้ไข จึงยังไม่ประสบความสำเร็จ
เท่าที่ควร

7) การขาดคุณภาพ

ผลการประเมินการจัดบริการพัฒนาเด็ก 3-5 ปี พบว่า ด้อย
คุณภาพทั้งในด้านการบริหารและจัดการ ขาดคุณภาพในเรื่องวิธีการเรียนรู้
ของเด็ก เช่น การเรียนรู้โดยการให้เด็กท่องจำอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมให้
เด็กใช้ความคิดตั้งแต่เล็ก ๆ การให้เด็กนั่งอยู่กับที่ทั้งวัน การจัดหลักสูตร
ที่ตายตัว การเร่งสอนอ่าน เขียน คณิตเลข เพื่อให้สอบเข้าชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 ได้ ไม่ให้อิสระในการแสดงออก ห้ามเด็กพูด ให้นั่งเงียบ ๆ บังคับ
ให้ทำการบ้านทุกวัน ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียน
เป็นสำคัญ (Child Center)

8) ขาดการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างทั่วถึง

พ่อแม่ไม่มีโอกาสเรียนรู้วิธีการเป็นพ่อแม่ที่ดีและวิธีรักลูกใ
นทางที่ถูกที่ควร พ่อแม่จำนวนหนึ่งยังมีความเข้าใจผิดในเรื่องการเลี้ยง
ดูลูก เช่น ให้ความรักด้วยวิธีการให้สิ่งของเป็นรางวัล ตีเด็กทุกครั้ง
ที่ทำผิด ชูเด็กว่า “จะไม่รัก” ถ้าไม่เชื่อฟัง เด็กไม่มีสิทธิพูดเวลารับประทาน
อาหาร ให้เด็กกลัวในตัวบุคคลที่ผิด ๆ เช่น หมอ ตำรวจ ฯลฯ

9) ขาดการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการผลิตครูและการเตรียมบุคลากร เช่น ผู้ดูแลเด็กที่จะทำงานกับเด็กปฐมวัยจะต้องเน้นการเสริมสร้างให้บุคลากรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะด้านจิตวิทยาเด็ก ปัจจุบันยังขาดการฝึกอบรม ทั้งก่อนประจำการ และระหว่างประจำการอย่างเป็นระบบ ควรจัดฝึกอบรมได้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและตามอัครยาศัย ในสถานที่ ๆ บุคคลนั้นจะเข้าทำงาน

10) ขาดความเข้าใจเรื่องปรัชญาการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ปัจจุบันการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยดำเนินการโดยขาดความเข้าใจปรัชญาพื้นฐานที่มีต่อมนุษย์และช่วงปฐมวัยของชีวิต จึงทำให้ไม่มีความเข้าใจสาเหตุที่ต้องจัด สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นต้น

11) ขาดการกำหนดมาตรฐาน

การจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี และบริการสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ไม่มีการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งไม่มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม เช่น ขาดการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพ ขาดระบบการให้การรับรองคุณภาพ

12) ขาดวิธีบริหารจัดการที่มีคุณภาพประสิทธิภาพ

ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาโดยองค์กรหรือสถาบัน ผู้บริหารจัดการบริการ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับความรู้เฉพาะทางที่จะช่วยให้การบริการแก่เด็กปฐมวัย เป็นไปอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการจัดหาทรัพยากรที่เหมาะสมแก่เด็กตามวัย

13) ขาดการวิจัย/ความรู้เชิงสังเคราะห์ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

มีการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ใหม่ ๆ องค์ความรู้เรื่องพัฒนาการของเด็ก การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม และทฤษฎีการเรียนรู้ดูแลเด็กปฐมวัย ในต่างประเทศมากมาย องค์ความรู้เหล่านี้น่าจะได้นำมาศึกษาและนำมาปรับใช้ในบริบทของประเทศไทย โดยการวิจัยและพัฒนา การเผยแพร่ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีความเชี่ยวชาญแก่ผู้ที่สอนและวิจัยระดับอุดมศึกษา เพื่อนำมาใช้ฝึกอบรมให้ได้ประโยชน์แก่เด็กปฐมวัยในระยะยาว

14) ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชน

ประชาชนและชุมชนต้องมีส่วนร่วมและใส่ใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มากขึ้น เพื่อให้พลังชุมชนและท้องถิ่นเป็นขุมกำลังที่ช่วยดูแลเด็กได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

15) ขาดการทอนแผนไปสู่การปฏิบัติ

ประเทศไทยมีนโยบายและแผนการพัฒนาคเด็กมาเป็นเวลากว่า 20 ปี แต่ไม่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบโดยตรงในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และไม่มีการติดตามประเมินผลให้มีการดำเนินการให้เป็นตามนโยบายและแผนต่าง ๆ

5. วิสัยทัศน์

เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาอย่างรอบด้าน สมดุลเต็มศักยภาพ ในปลายปี 2549

6. วัตถุประสงค์ของนโยบายและแผน

- 1) เพื่อให้มีแนวคิดและแนวทางร่วมกันทั้งชาติ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 2) เพื่อให้สามารถนำไปทอนเป็นแผนปฏิบัติการและกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม
- 3) เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล ข้อเสนอแนะ ติดตามงาน และประเมินผลได้
- 4) ให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา

7. นโยบาย

จัดการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 0-5 ปี เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและมีคุณภาพ โดยให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดบริการให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและผู้รับบริการ

8. เป้าหมาย

- 1) เด็กอายุ 0-5 ปีทุกคน
- 2) พ่อแม่ สมาชิกในครอบครัว ผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่
- 3) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง ได้แก่ ครู ผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก ผู้เลี้ยงดูเด็ก ผู้สูงอายุที่ดูแลเด็ก เจ้าหน้าที่สาธารณสุข นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ
- 4) ชุมชน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนต่าง ๆ ผู้นำทางศาสนา อาสาสมัครในรูปแบบต่างๆ กลุ่มอาชีพ นักเรียน/เยาวชน ฯลฯ

5) สังคม ได้แก่ สถาบันทางสังคม สื่อมวลชน นักวิชาชีพ และองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ องค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน ฯลฯ

9. ยุทธศาสตร์

1) การพัฒนาเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ใช้หลักการ บ้านเป็นฐานในการเลี้ยงดู (home based approach) ซึ่งบุคคลสำคัญคือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว

2) เด็กอายุ 3-5 ปี ใช้สถานพัฒนาเด็กหรือรูปแบบอื่นที่เป็นทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย โดยให้ผู้ดูแลเด็ก ฯลฯ มีลักษณะเป็น “มืออาชีพ” และร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครองและครอบครัว

3) การพัฒนาเด็กอายุ 0-5 ปี ที่ดีและมีคุณภาพต้องมีระบบการส่งต่อ เพื่อเชื่อมโยงจากบ้านไปศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย และโรงเรียน

4) การพัฒนาความรู้และทักษะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กอายุ 0-5 ปี

5) สร้างความพร้อมให้ชุมชนและท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) สังคมร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างครบวงจร ตั้งแต่วางแผนปฏิบัติการ ใฝ่ระวัง ตรวจสอบ และประเมินผล

7) เมื่อชุมชนและท้องถิ่นมีความเข้มแข็งพอ ทั้งด้านเศรษฐกิจและความรู้ ความสามารถ ให้รัฐกระจายความรับผิดชอบไปยังชุมชนท้องถิ่น (ครอบครัว ชุมชน อบต. เทศบาล เอกชน องค์กรเอกชน และอื่น ๆ) ดำเนินการเต็มที่ในทุกด้าน รัฐจำกัดบทบาทของตนเอง ให้เป็น

ผู้กำหนดนโยบาย รูปแบบ การตรวจสอบมาตรฐาน การประเมินผล และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ

10. เสนอไปสู่ความสำเร็จ

1) รัฐประกาศนโยบายให้ชัดเจนที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้มีการดำเนินการด้วยการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยถือเป็นการลงทุนที่สำคัญ

2) ทุกส่วนของสังคมตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานของรัฐ เอกชน ธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน และสถาบันสังคมต่าง ๆ ต้องตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็กอายุ 0-5 ปี และเห็นความจำเป็นในการวางรากฐานที่มั่นคงต่อชีวิต

3) ต้องมีความร่วมมือกันระหว่างทุกส่วนในสังคมในการพัฒนาและการให้บริการสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ มีความหลากหลาย และ ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

4) ต้องมีการประสานงานกันชัดเจนระหว่างหน่วยงานหลักที่ดูแลเด็กปฐมวัย ทั้งหน่วยงานนโยบาย หน่วยปฏิบัติ และหน่วยงานวิชาการ

5) กำหนดมาตรฐานของการพัฒนาเด็กปฐมวัย และต้องมีการประเมินผล

6) ต้องดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการเป็นรายละเอียด พร้อมทั้งกำหนดตัวบ่งชี้และติดตามผลทุกระดับ

7) ต้องมีทรัพยากรบุคคล เงิน และอุปกรณ์เครื่องใช้ให้เพียงพอในการพัฒนาเด็กปฐมวัย และมีทรัพยากรเพียงพอในการติดตามประเมินผล

11. แผนงานหลัก

แผนงานหลักเป็นแผนชี้นำ เป็นแนวคิดและทิศทางที่จะนำไปแปลงเป็นแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนต่อไป แผนงานหลักประกอบด้วย :

แผนงานหลักที่ 1 : แผนงานพัฒนาพ่อแม่ ผู้ปกครอง สมาชิกในครอบครัว และผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่

แนวคิด

1. พ่อแม่ ผู้ปกครอง สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งผู้อาวุโส และผู้ที่เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาเด็กในช่วงปฐมวัย มีความรู้ ความเข้าใจพัฒนาการของเด็กและวิธีการอบรมเลี้ยงดู และจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. พ่อแม่ ผู้ปกครอง สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งผู้อาวุโส และ ผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ มีทักษะในการดูแล รวมทั้งสามารถทราบแหล่งหลากหลายที่เป็นแหล่งความรู้และที่ให้บริการแก่เด็กในด้านต่าง ๆ ได้

แนวทาง/มาตรการ

1. สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งภาครัฐและเอกชน และสื่อมวลชนร่วมกันรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนทั่วไปให้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. จัดบริการเสริมความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนฝึกทักษะ พ่อแม่ ครอบครัวยุคใหม่ คู่สมรส ฯลฯ ให้มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัย รวมทั้งสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของการพัฒนาเด็ก รับผิดชอบ อบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก

3. ส่งเสริมให้องค์กรของรัฐ เอกชน รวมทั้งท้องถิ่นจัดการฝึกอบรมให้พ่อแม่ คู่สมรสใหม่ และผู้ปกครอง ในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดตั้งชมรมผู้ปกครองของกลุ่มเด็กปฐมวัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัย

4. สนับสนุนโครงการต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น โครงการพัฒนาครอบครัว โครงการครอบครัวดีมีสุข เป็นต้น โดยสนับสนุนชุมชนที่มีการดำเนินการอยู่แล้วให้ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนโครงการอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในเมือง หมู่บ้าน/ตำบลต่าง ๆ ที่มุ่งพัฒนาเด็ก โดยอาศัยผู้นำท้องถิ่นเป็นแกนหลักและมีการประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนเป็นผู้ให้การสนับสนุน

5. จัดให้มีวิธีการประเมินผลการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง ฯลฯ แบบง่ายที่สามารถใช้เองได้ รวมทั้งรวบรวมแหล่งต่างๆ ที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถติดต่อขอคำแนะนำ หรือความช่วยเหลือได้

แผนงานหลักที่ 2 : แผนงานพัฒนาและบริการส่งเสริมเด็กปฐมวัย

แนวคิด

1. เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีทุกคน ต้องได้รับการเลี้ยงดูที่ส่งเสริมการพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม จริยธรรม และการมีลักษณะนิสัยที่ดีจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และผู้เลี้ยงดูให้ได้คุณภาพ

2. เด็กอายุ 3-5 ปี ต้องได้รับการดูแลทุกด้านดังกล่าวแล้ว จากทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูและผู้ดูแลเด็ก ครูปฐมวัย หรือที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่นอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

แนวทาง/มาตรการ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดบริการพัฒนาเด็กและบริการการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายสำหรับเด็กปฐมวัยให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการอบรมป้มนิสัยและการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ค่านิยมและบุคลิกภาพ อย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมกับวัย

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นตัวเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ (เน้นการคิด การคิดสร้างสรรค์ การคิดริเริ่ม จินตนาการ การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถแสดงออกซึ่งความคิด ทรรศนะและความรู้สึกได้อย่างเสรีและเหมาะสม มีการสร้าง

วินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในทางที่ดี และสามารถช่วยเหลือ
กันและกัน รู้จักมองโลกในแง่ดี มีความกระตือรือร้นในการใฝ่รู้ และการ
อยากรู้ อยากเห็น ชาติซึ่งในความงามของธรรมชาติและสนใจใฝ่ดี)
รวมทั้งปฏิรูปวิธีการถ่ายทอดความรู้ วิธีการเรียนรู้ วิธีคิด และสื่อการเรียน
รู้ทุกรูปแบบ (เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองได้ตามกระบวนการหรือ
แบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน พร้อมสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมและ
บรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำทนายเด็กให้อยากเรียนรู้มากขึ้น
และสร้างความพอใจและความสุขให้แก่เด็ก)

3. พัฒนาระบบการส่งต่อ เชื่อมโยงจากบ้านไปสู่สถานรับเลี้ยงเด็ก/
สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย/อนุบาลศึกษาและระบบเชื่อมสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง
ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับผู้ดูแลเด็กประเภทต่าง ๆ ที่ให้บริการสำหรับ
เด็กปฐมวัย

4. พัฒนาแนวทางการประเมินพัฒนาการเด็กที่เหมาะสมตามวัย
เพื่อให้ สถานพัฒนาเด็ก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้

5. รณรงค์ให้ทุกพรรคการเมือง และทุกรัฐบาลมีนโยบาย และ
กลยุทธ์/มาตรการอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ชัดเจน และถูก
ต้องตามหลักวิชา

**แผนงานหลักที่ 3 : แผนงานพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็ก
ปฐมวัย (ครู ผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก ผู้เลี้ยงดูเด็ก
อาสาสมัคร นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ)**

แนวคิด

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ครู ผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก ผู้เลี้ยงดูเด็ก อาสาสมัคร นักสังคมสงเคราะห์ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะวิธีการอบรมเลี้ยงดูและสร้างสิ่งแวดล้อมหรือจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้องเหมาะสม

แนวทาง/มาตรการ

1. ดำเนินการให้มีการปฏิรูปกระบวนการผลิตผู้ดูแลเด็ก ครูและบุคลากรอื่น เช่น อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ฯลฯ ที่จะทำงานกับเด็กให้มีคุณลักษณะและคุณภาพเหมาะสมกับการทำงานกับเด็กวัยนี้มากขึ้น โดยเฉพาะด้านความรู้และทักษะด้านจิตวิทยากับเด็ก ปรัชญาและทิศทางการพัฒนาเด็ก จิตวิทยาการรับรู้ ศิลปะการถ่ายทอดความรู้และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก

2. ดำเนินการพัฒนาบุคลากรทุกประเภทในสถานบริการสำหรับเด็กปฐมวัย ให้เป็น “มืออาชีพ” โดยจัดให้มีการจัดฝึกอบรมที่เป็นระบบแต่หลากหลายสำหรับผู้ดูแลเด็ก ครู อาสาสมัคร ฯลฯ ที่มีความรู้พื้นฐานและระดับการศึกษาต่างกัน ให้สามารถมีความรู้และทักษะเฉพาะทาง

เพิ่มขึ้น รวมทั้งความรู้และทักษะที่รู้จักเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม
ด้านสติปัญญา และด้านการเรียนรู้

3. ปรับปรุงค่าตอบแทนและสวัสดิการ สำหรับบุคลากรที่ทำ
หน้าที่ดูแลเด็ก และผู้ทำงานเกี่ยวกับเด็ก รวมทั้งระบบการมีรางวัล
เพื่อให้บุคคลที่มีคุณภาพมีกำลังใจในการฝึกเป็นอาชีพ และสามารถตั้ง
ปณิธานที่แน่วแน่เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย

4. ส่งเสริมให้มีสมาคมวิชาชีพสำหรับบุคลากรด้านเด็กปฐมวัย
เพื่อสนับสนุนให้มีความรู้ทันสมัย สามารถใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพิ่ม
ประสบการณ์ด้านนวัตกรรม สนใจสื่อต่าง ๆ ด้านเด็กปฐมวัย และมี
จรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพและให้มีกฎหมายรองรับ

แผนงานหลักที่ 4 : แผนงานพัฒนามาตรฐานและคุณภาพ

แนวคิด

การกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพและการกำหนดให้มีมาตรฐานเพื่อเพิ่มคุณภาพของบริการและคุณภาพของเด็กปฐมวัย

แนวทาง/มาตรการ

1. กำหนดหลักการและมาตรฐานแห่งชาติให้มีตัวบ่งชี้คุณภาพและมาตรฐานของบริการการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย การติดตามและประเมินผลด้านคุณภาพให้เป็นไปตามที่สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษากำหนด ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47, 48 และ 49

2. ส่งเสริมให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถตรวจสอบและเลือกบริการที่เหมาะสมได้

แผนงานหลักที่ 5 : แผนงานพัฒนาการมีส่วนร่วม

แนวคิด

ทุกส่วนของสังคม ได้แก่ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

แนวทาง/มาตรการ

1. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา รวมทั้งมหาวิทยาลัยและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย โดยถือว่าเป็นภารกิจหนึ่งที่ต้องจัด

2. สนับสนุนการขยายบทบาทของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นศูนย์วิทยการของชุมชน ใช้ประโยชน์จากสถานที่ บุคลากร สื่อ อุปกรณ์ ต่างๆ รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

3. ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานส่งเสริมกิจกรรม สำหรับครอบครัวมากขึ้น พร้อมทั้งดำเนินการให้สถานที่ตั้งกล่าวเป็น สถานที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว

4. ส่งเสริมให้องค์กรภาครัฐและเอกชนผลิตสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม สำหรับเด็กปฐมวัยในการที่จะพัฒนาทักษะ สติปัญญา รวมทั้ง มุ่งเน้นให้เด็กมีจริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ไปยังชุมชนและอนาคต ส่งเสริมให้สื่อมวลชนทุกรูปแบบใช้ศักยภาพ ในการเผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก

5. สร้างกระแสให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และเฝ้าระวังในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมและสนับสนุนพ่อแม่ ผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเด็กปฐมวัยและมีส่วนร่วม กับบุคลากรในศูนย์ในการดูแลเด็กในชุมชน ส่งเสริมให้ภาคเอกชน ชุมชน มีบทบาทในการจัดตั้งและขยายบริการดูแลเด็กเล็กให้ครอบคลุม และทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยกำหนดมาตรฐานและคุณภาพในการพัฒนา เด็กปฐมวัย

แผนงานหลักที่ 6 : แผนงานวิจัยพัฒนาและสร้างองค์ความรู้

แนวคิด

พัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการวิจัย ทดลอง เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและ หลากหลายในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

แนวทาง/มาตรการ

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการศึกษา วิจัย การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องเด็กปฐมวัย ขยายผล การวิจัยและเผยแพร่สู่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. สนับสนุนการผลิตผลงานวิจัยและโปรแกรมการพัฒนาเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมและหลากหลายในการให้บริการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย รวมทั้งรูปแบบการประเมินผลที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย
3. ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาด้านวิชาชีพของผู้ประกอบอาชีพทางด้านนี้
4. ส่งเสริมองค์กรที่มีหน้าที่หลักในการพัฒนาองค์ความรู้ในการวิจัย ทดลอง และเสนอองค์ความรู้เพื่อเสนอเป็นนโยบาย

**แผนงานหลักที่ 7 : แผนงานพัฒนาองค์กร กลไกในการปฏิบัติงาน
ประสานงานและติดตามประเมินผลแผน**

แนวคิด

กำหนดให้มีหน่วยงานที่ประสานงานการนำนโยบายและแผนนี้ไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งให้มีการติดตามและประเมินผลในการดำเนินการตามนโยบายและแผนนี้

แนวทาง/มาตรการ

1. ให้มีการดำเนินงานจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับชาติ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีส่วนร่วมในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (โดยอาจเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 34) และมีคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา 38) พร้อมกับให้มีกลไกในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 41, 42)

2. ในขณะที่ (1) ยังมีได้มีการดำเนินงาน ให้มีกลไก ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่นำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ พร้อมประสานงานและติดตาม เพื่อเตรียมถ่ายโอนให้ (1) และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

3. จัดเก็บข้อมูล ข้อเสนอแนะ ผลการวิจัย พร้อมสร้างเครือข่าย

และเชื่อมโยงข้อมูลและสารสนเทศที่ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ และเชื่อถือได้ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ได้ โดยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดให้มีการนำความรู้สาคลด้าน พัฒนาเด็กปฐมวัยมาเผยแพร่ อาทิ จากอินเทอร์เน็ต และโฮมเพจต่าง ๆ

แผนงานหลักที่ 8 : แผนงานทรัพยากร

แนวคิด

ให้ทุกส่วนของสังคมร่วมระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาปฐมวัย โดยเป็นผู้จัด หรือมีส่วนร่วมในการจัด การบริจาคทรัพย์สิน หรือร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

แนวทาง/มาตรการ

1. สนับสนุน ส่งเสริม ให้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนา เด็กปฐมวัย โดยถือเป็นการลงทุนที่สำคัญ อันเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาคน
2. ปรับมาตรการด้านภาษีและมาตรการอื่น ๆ เพื่อจูงใจให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ๆ ออกความคิดเห็นและร่วมลงแรง ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ร่วมดำเนินการสนับสนุนการจัดและบริหาร การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ.2545-2549

หน่วยงานที่ร่วมจัดทำ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กรมการศาสนา

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

สำนักงานสภาพัฒนาการศึษา

กรมการพัฒนาชุมชน

กรุงเทพมหานคร

กรมอนามัย

กรมประชาสัมพันธ์

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มูลนิธิเด็ก

มูลนิธิเด็กก่อนในสลัมฯ

มูลนิธิดวงประทีป

มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช้หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

